

Книжки-ювіляри - 2022

Фундуклей И. И.

Обозрение Кіева в отношении к древностям

До 175-річчя з часу виходу видання

ФУНДУКЛЕЙ Іван Іванович (1804–1880) – політичний і громадський діяч, історик, краєзнавець, меценат, київський цивільний губернатор (1839–1852). Почесний громадянин Києва. Власним коштом видав багато матеріалів про Київ і Київщину, зокрема «Обозрение Киева в отношении к древностям», «Статистическое описание Киевской губернии», «Обозрение могил, валов и городищ Киевской губернии» тощо.

ЖИТТЯ Й ДІЯЛЬНІСТЬ ІВАНА ІВАНОВИЧА ФУНДУКЛЕЯ

- Народився Іван Іванович Фундуклей 15 вересня 1804 р. в Єлисаветградському повіті (нині Кропивницький) у сім'ї купця-грека. Освіту хлопчик отримував у домашніх умовах і почав служити з 12-ти років. Лише в 1831 році отримує посаду чиновника з особливих доручень при особі новоросійського генерал-губернатора князя М. Воронцова. Оцінивши ділові якості та багатий досвід чиновника, князь клопоче про посаду волинського віце-губернатора в Житомирі для свого підопічного.
- Почувши про щедрість та багатство волинського віце-губернатора, київський військовий губернатор Д. Бібиков також поспішив з клопотанням про подальшу долю перспективного чиновника і виклопотав для нього місце цивільного губернатора у Києві з 1839 по 1852 рік. Іван Фундуклей багато зробив для міста та киян за роки його служби. Він був покровителем науки та освіти, налагодив роботу міської митниці, покращив умови утримання арештантів у тюрмах.
- Після повені 1845 року організував систему допомоги постраждалим — їм надавали позики на відновлення помешкань та притулок у Контрактовому будинку на Подолі. Сам губернатор фінансово підтримував кілька великих сімей, які потребували допомоги. За його кошти вперше був вкритий бруківкою Андріївський узвіз та побудований, у 1843 році, один з фонтанів тодішнього Київського водогону, що живився водою з джерел надхрещатицьких пагорбів. Цей фонтан кияни називали «Фундуклеївський» або просто «Іван», на честь губернатора. До цього ж періоду належить і спорудження будинку Київської міської думи на Подолі та знаменитого ланцюгового мосту. За його кошти, під його наглядом та за його безпосередньої участі були видані кілька книг археологічного, історичного та статистичного характеру про Київ. У 1849 році він був обраний почесним членом Київського університету св. Володимира та членом-кореспондентом товариства нумізматів. По від'їзді з Києва Фундуклей довго служив у адміністрації Царства Польського в складі Російської імперії: з 1852 року у Варшавському департаменті сенату, з 1855 -го — генеральним контролером Царства Польського та головуючим у Вищій рахунковій палаті.
- В останні роки життя Іван Фундуклей засідав у Державній раді в Санкт-Петербурзі, а згодом, у 1876 році переїхав до Москви. Жив самотнім та непримітним життям у своїй квартирі на Тверському бульварі, у будинку Вирубова. Там же і помер 22 серпня 1880 року. Похований у Донському монастирі.

Внесок І. І. Фундуклея в життя Києва, благодійність

1842 році при губернаторстві І. Фундуклея
побудували університет св. Володимира

**У 1843 році побудували інститу
шляхетних дівчат**

Киевский институт благородных
девиц

З 1958 року - Жовтневий палац культури

По завершенню служби в Києві губернатор Іван Фундуклей не розривав зв'язків із містом, в 1859 році подарував свій будинок на Кадетській вулиці для розміщення в ньому жіночої гімназії . 7 січня 1860 року в ньому відкрили жіноче училище і назвали його Фундуклеївським.

Жіноча гімназія 1900 рік

Авторка книги «Київські таємниці» Наталя Позняк-Хоменко зазначала:

«Призначаючи Фундуклея на посаду, імператор Микола Перший констатував: «Цей гроші брати не буде, йому своїх нікуди дівати!». Більшість своїх грошей Фундуклей витрачав на благодійність. За власні кошти він вимостив бруківкою Андріївський узвіз. Тоді він був непрезентабельною брудною вуличкою, де селилась біднота.

Фундуклей ініціював створення у місті фондів на підтримку науки і мистецтва та в'язниць. До того ж він видав низку історико-археологічних книг про Київ, за що отримав звання Почесного члена Київського університету Святого Володимира (нині – Національний університет імені Шевченка).

Дослідник Києва, письменник Олесь Ільченко зазначає: «Він відмовився від жалування державного і віддавав його чиновникам. Більше того: він доплачував багатом, щоб вони не брали хабарі, і сам не брав хабарі! Це згадує багато сучасників Фундуклея, і про його уважну діяльність щодо Києва і киян. Він справді опікувався і турбувався цим містом!».

Кияни благодійних діянь свого градоначальника не забули – 1872 року Фундуклей був обраний почесним громадянином Києва. А у ті часи люди рідко віддавали прижиттєві почесні чиновникам, за

Національний музей історії України, Київ Генріх Гольпейн
“Портрет Івана Фундуклея “ 1840 -ві - 1850 -ті рр.

Вулиця, названа на честь ІВАНА ФУНДУКЛЕЯ (Фундуклеївська)

Власник великих заводів і винних льохів Іван Фундуклей витрачав свої прибутки і капітали на Київ і киян. Історики розповідають, що трохи не щовечора цивільний губернатор (по-нинішньому – мер) прогулювався Хрещатиком, піднімався вгору по Кадетській вулиці (нині – вулиця Богдана Хмельницького); часто відвідував Поділ і Печерськ, де на його кошти збудували дитячі притулки.

ХІХ століття

наш час - вул. Б.
Хмельницького

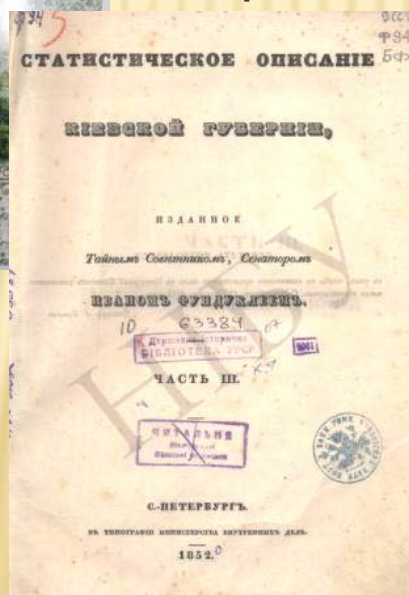
КНИЖКИ І. І. ФУНДУКЛЕЯ

Обозрение Киева в отношении к древностям / Иван Фундуклей. – Киев : В тип. И. Вальнера, 1847. – VIII, XVI, 111 с. : вкл. л., ил., планы, рис. (з фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського)

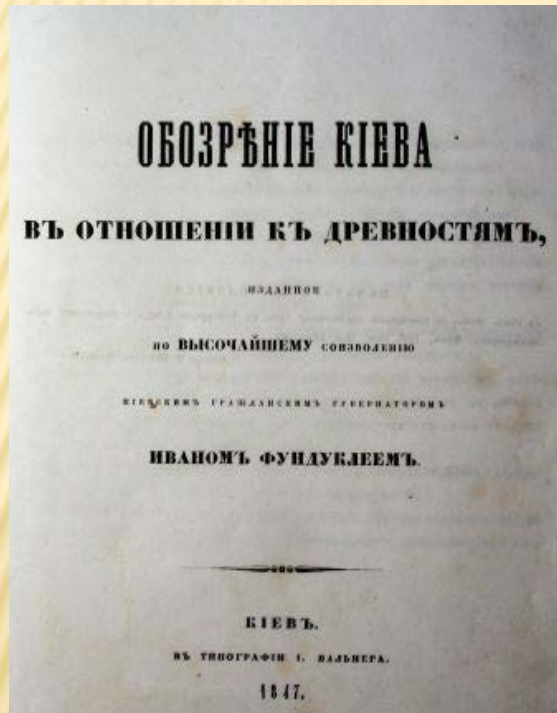

Обозрение могил, валов и городищ Киевской губернии / изданное по Высочайшему соизволению Киевским Гражданским губернатором Иваном Фундуклеем. – Киев : В Тип. Феофила Гликсберга, 1848. – 128 с. (з фонду ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського)

Статистическое описание Киевской губернии / изд. Иваном Фундуклеем. – Санкт-Петербург : в Тип. М-ва внутрен. дел, 1852. Ч. 2. – [II], IV, 549, 18, [5] с. : табл.

ІСТОРІЯ СТВОРЕННЯ КНИЖКИ «ОБОЗРЕНИЕ КИЕВА В ОТНОШЕНИИ К ДРЕВНОСТЯМ»

Фундаментальне дослідження з історії Києва, перша книга І. Фундуклея, яку він видав власним коштом. Видання містить нарис історії Києва М. Максимовича, описи місцевостей, печер, архітектурних пам'яток і предметів побуту.

Цінність праці полягає насамперед у тому, що в ній зафіксовано опис і зображення численних київських пам'яток станом на середину XIX ст. Видання містить 62 літографії креслень, планів, предметів стародавнього мистецтва й архітектурних пам'яток.

Книжка має наукову, історико-культурну цінність і становить колекційний інтерес. Бібліографічна рідкість. Запропонований опис київської старовини цікавить не стільки своїми загальними положеннями, які частково застаріли, скільки фіксацією – описовою та графічною – пам'яток Києва станом на середину 19 ст.

Обозрѣніе Кіева въ отношеніи къ древностямъ, содержащееся въ этой книгѣ, по различію предметовъ своихъ раздѣлено на четыре отдѣленія.

Къ первому отнесены примѣчательнѣйшія урочища или мѣстности, образованныя самою природою и ознаменованныя событіями историческими.

Ко второму—пещеры и насыпи, образованныя рукою человѣческою.

Къ третьему—памятники древняго зодчества, состоящіе преимущественно въ зданіяхъ церковныхъ. Здѣсь же говорится и о тѣхъ вещахъ, которыя составляютъ принадлежность описываемыхъ зданій.

Четвертое отдѣленіе назначено для тѣхъ старинныхъ вещей, церковныхъ и мірскихъ, которыя не вошли въ составъ предыдущаго отдѣленія.

Такъ какъ при обозрѣніи древнихъ зданій и другихъ предметовъ, необходимо было говорить и объ современномъ ихъ состояніи; то въ составъ этого сочиненія введены нѣкоторые новые предметы, по ихъ связи съ древними, или по особенной ихъ замѣчательности.

Большая часть зданій и вещей, описанныхъ въ обозрѣніи Кіева, изображены на рисункахъ и чертежахъ, которыхъ приложено 62.

Въ началѣ обозрѣнія, какъ введеніе къ нему, помѣщенъ краткій очеркъ Кіева; а въ концѣ книги приложены пояснительныя и дополнительныя примѣчанія.

Унікальна замкова гора в Києві

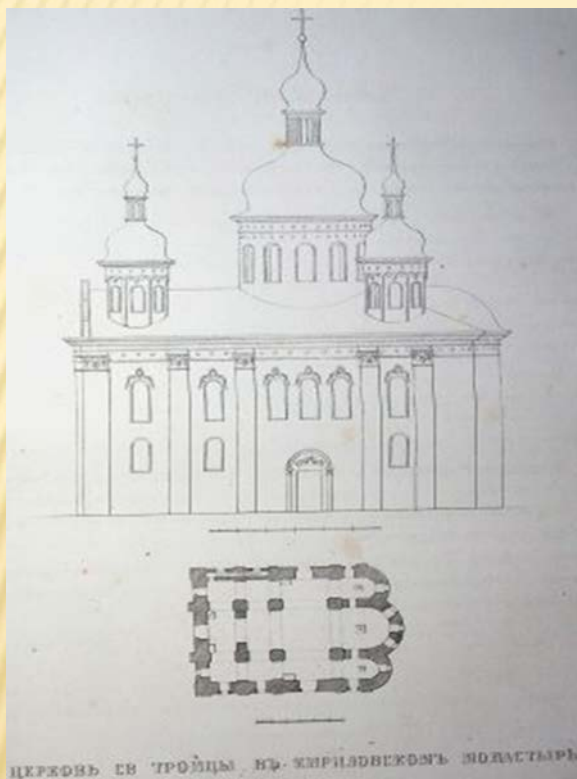
Видъ Кіевскаго замка на горѣ Кисилевѣъ воспроизведенъ съ рисунка 1861 года.

У давнину

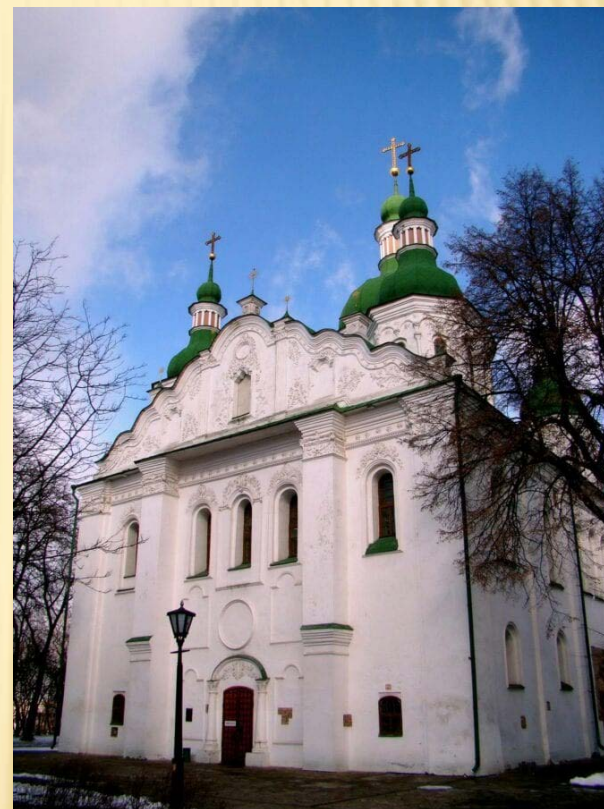

Сучасний вигляд

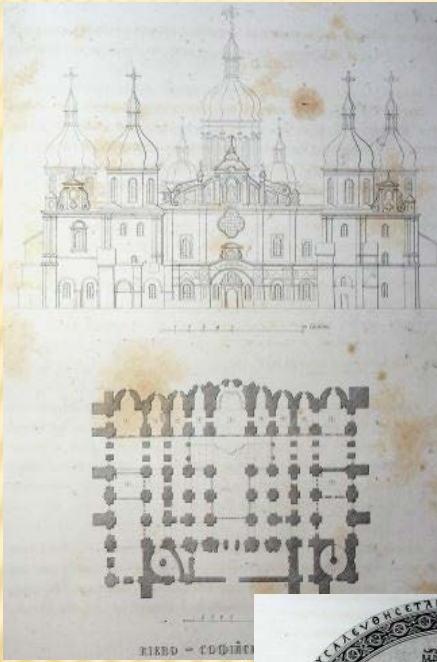
ЦЕРКВА СВЯТОЇ ТРІЙЦИ В КИРИЛІВСЬКОМУ МОНАСТІРІ

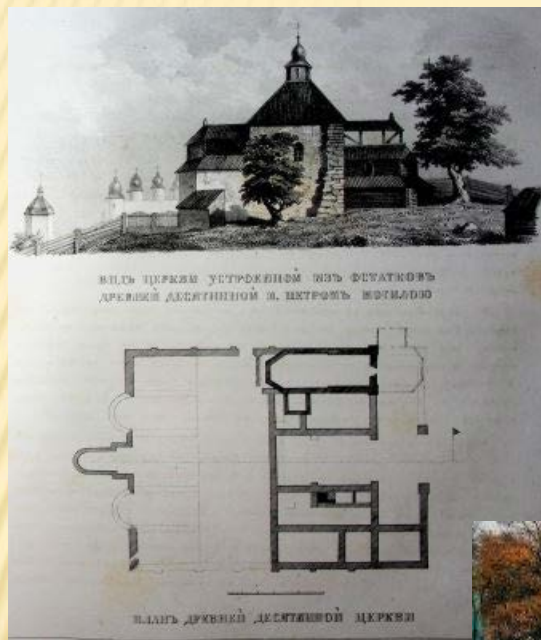
НАШ ЧАС

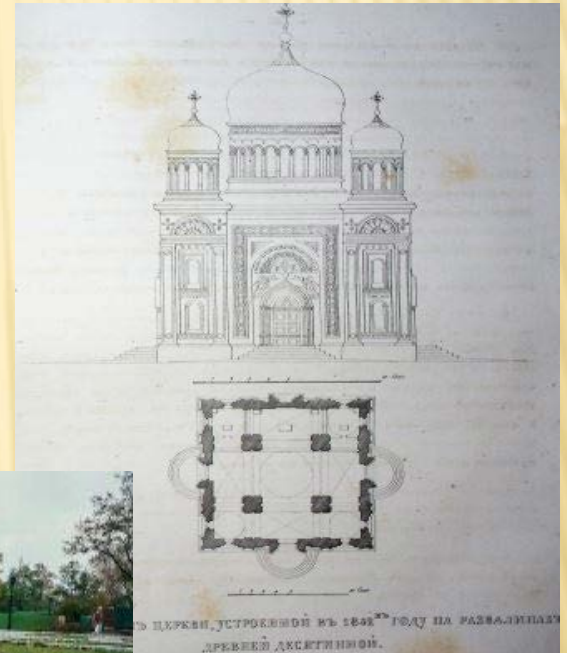
СОФІЯ КИЇВСЬКА, МОЗАЇКА, ДЗВІНИЦЯ

**ВИГЛЯД І ПЛАН ЦЕРКВИ,
ВЛАШТОВАНОЇ ІЗ ЗАЛИШКІВ
ДЕСЯТИННОЇ М. ПЕТРОМ МОГИЛОЮ**

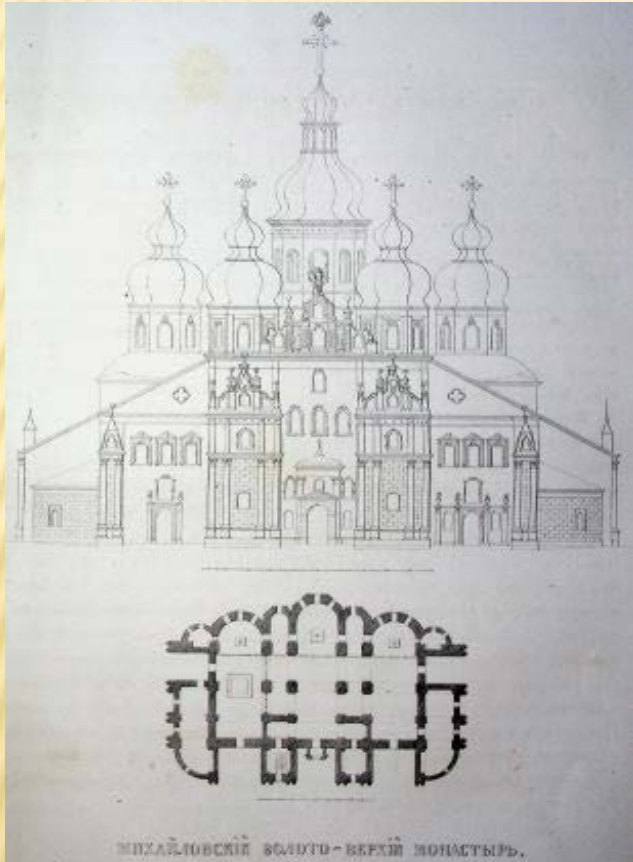

**ФАСАД ЦЕРКВИ, ВЛАШТОВАНОЇ В 1842
Р. НА РУЇНАХ ДРЕВНЬОЇ ДЕСЯТИННОЇ**

Фундамент Десятинної церкви

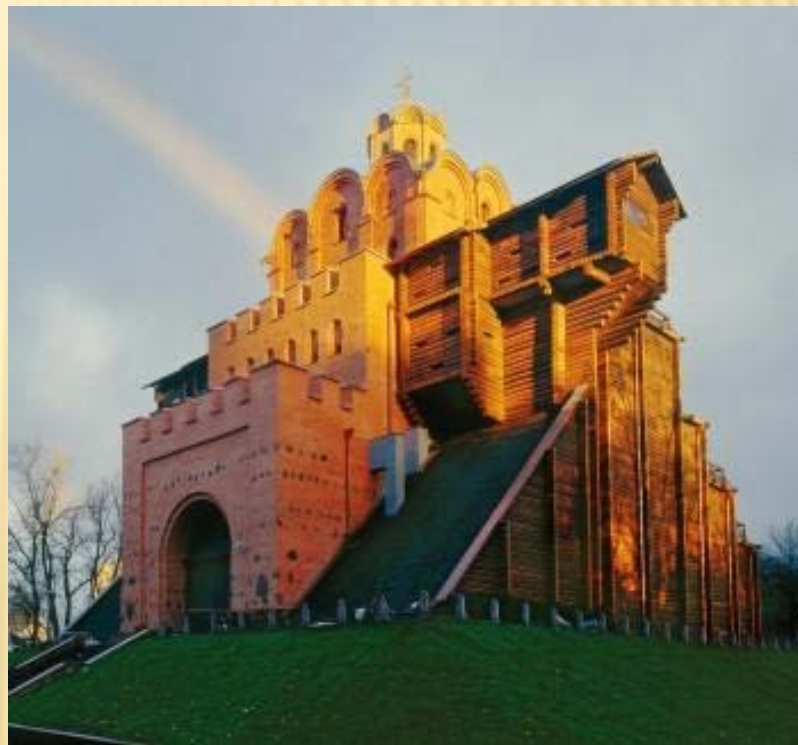
МИХАЙЛІВСЬКИЙ ЗОЛОТОВЕРХИЙ МОНАСТИР

ЗОЛОТІ ВОРОТА, РУЇНИ

СУЧАСНА РЕКОНСТРУКЦІЯ ЗОЛОТИХ ВОРІТ

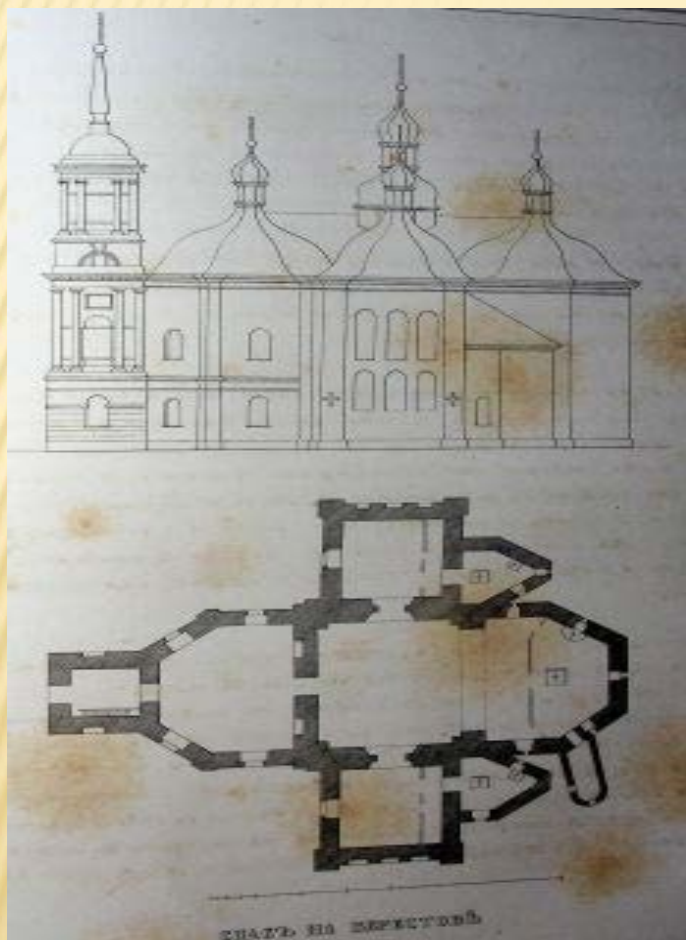
КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКА ЛАВРА

**ІСТОРИЧНІ ПРЕДМЕТИ ТА КНИЖКИ, ЩО
ЗБЕРІГАЛИСЬ У КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКІЙ ЛАВРІ
НА ЧАС НАПИСАННЯ “ОБОЗРЕНИЯ...”**

ЦЕРКВА СПАСА НА БЕРЕСТОВІ

ВІДРЕСТАВРОВАНА ЦЕРКВА У НАШ ЧАС

Адреса:
вул. М. Берлинського, 9
Київ, 04060
Україна

<https://dnpb.gov.ua/ua/>

E-mail:
dnpb@i.ua (для офіційних
звернень)

dovidka_dnpb@i.ua (для
довідок)

fond.dnpb@ukr.net (послуги
для віддаленого
користувача)

metodist08@i.ua
(методичний супровід)

Виставку підготувала Авер'янова А. Й. –
головний бібліотекар відділу зберігання
фонду та обслуговування користувачів
(завідувач відділу – Бондарчук О. Б.)

Використано матеріали з фонду
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського
та інтернет-ресурси